

„Mustața lui Dalí” între culoare, cuvânt, imagine, non-fungible token și... sunet

MIHAELA LOREDANA GÂRLEA

Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Iași
ROMÂNIA*

Rezumat: Pornind de la picto-romanul „Mustața lui Dalí și alte culori” apărut la Editura Polirom în anul 2020, articolul *Mustața lui Dalí între culoare, cuvânt, imagine, non-fungible token și... sunet* propune o reevaluare a conceptului de cercetare muzicologică din perspectivă interdisciplinară contemporană, ca act autentic de cultură. Cele 16 tablouri imaginate de artistul plastic Felix Aftene, potrivite perfect în tot atâtea capitole de reală anvergură literară scrise de Lucian Dan Teodorovici, parcurg un traseu cu accente de metamorfozare, cu opriri generatoare de noi semnificații și sensuri (artist video Andrei Cozlac, consultant *Blockchain* Gabi Dumitru), având ca destinație finală scena de concert în suita orchestrală compusă de tânărul muzician Paul Pintilie și prezentată în premieră la Classix Festival în anul 2023 pe scena Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, în interpretarea Orchestrei Naționale de Tineret a Moldovei și a Orchestrei de cameră „Sonos Alumnii” a universității de arte ieșene. Articolul este conceput pe linii/arte paralele, dar continuu legate între ele de un fir roșu: Mustața lui Dalí, univers suprarrealist în care stă perfect încastrat dualismul convențional-neconvențional.

Cuvinte-cheie: Dalí, Lucian Dan Teodorovici, picto-roman, Felix Aftene, tablouri Paul Pintilie, suită orchestrală.

1. Introducere

Odată cu lansarea picto-romanului „Mustața lui Dalí și alte culori” din octombrie 2020 (semnat de pictorul Felix Aftene și scriitorul Lucian Dan Teodorovici), cu ocazia deschiderii expoziției „Mustața lui Dalí și alte culori” la Galeria Artep, putem spune că arta contemporană românească a marcat un punct de cotitură semnificativ în care... „Acesta este pariul: ca tabloul și narațiunea să alcătuiască o unică realitate, un discurs coerent, același, în care nu se mai pot distinge coduri diferite, care se pune în valoare prin puterea propriei lumini” (Aftene și Teodorovici, 2020, p. 7).

Călătoria picto-romanului și măsura „pariului” au cunoscut coordonate de o impresionantă valoare artistică printr-un exercițiu de complementaritate unic în istoria culturii românești din zilele noastre. Întâlnirea succesivă sau simultană a mai multor arte și domenii convenționale de comunicare artistică și tehnică (pe durata câtorva ani), ca

---

* Mihaela-Loredana.Garlea@unage.ro

proces germinator de profundă spiritualitate și într-un bine conturat caracter sincretic, a generat în anul 2023 un produs artistic inedit, original, în care s-au concentrat în esență miraculoase culoarea, cuvântul, imaginea, tehnologia *non-fungible token* și sunetul, rezultând **Suita orchestrală *Mustața lui Dalí și alte culori*** compusă de tânărul muzician Paul Pintilie. Lucrarea muzicală a văzut lumina scenei, în premieră, pe 4 martie 2023 la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași în cadrul concertului *Imaginarium* din Classix Festival, în interpretarea Orchestrei Naționale de Tineret a Moldovei și a Orchestrei de cameră „Sonos Alumni” a Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași.

1.1. „Nașterea” Suitei orchestrale *Mustața lui Dalí și alte culori*

Se pare că totul a pornit de la o... mustață. De la cea mai spectaculoasă, provocatoare, extravagantă, semeață, rebelă, impresionistă, pointilistă, futuristă, cubistă, fovistă, neconvențională, în fine... suprarrealistă mustață din lume: mustața lui Dalí. Și de la „niște rame”¹.

Fig. 1 Dalí și semnătura artistului

Asemenea fluturului de mătase *Bombyx mori*, nașterea Suitei orchestrale *Mustața lui Dalí și alte culori* a cunoscut un ciclu evolutiv complet format din cele patru stadii, așa cum putem observa în imaginea de mai jos: ou, larvă, crisalidă, fluture. Desigur, în alți parametri temporali. O incursiune fascinantă despre artiștii pe care „nimeni nu-i înțelege, iar ei înșiși se înțeleg mai mult decât toți, dar mai puțin decât nimeni” (Aftene și Teodorovici, 2020, p. 19).

¹ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 06.25.

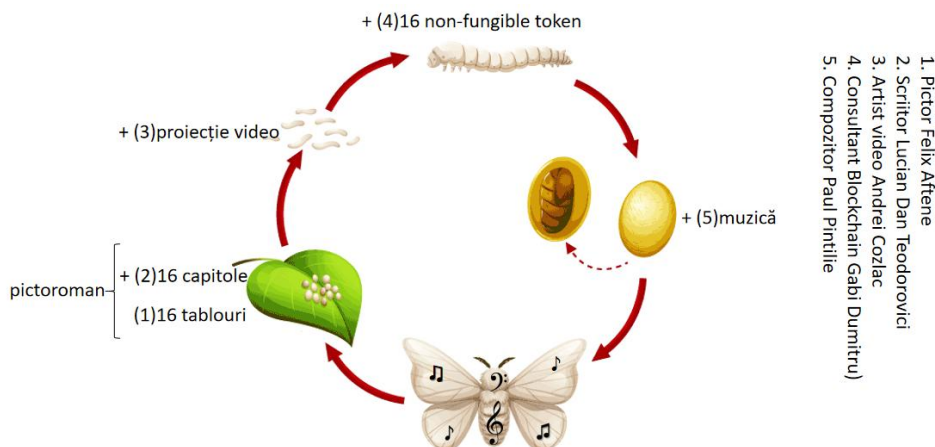

Fig. 2 „Nașterea” suitei orchestrale *Mustața lui Dalí și alte culori*

Felix Aftene, artist plastic contemporan născut în Vaslui, devenit ieșean ca exponent al școlii ieșene de pictură, deosebit de activ în plan național și internațional, actualmente președintele Uniunii Artiștilor Plastici din România aduce în prim plan artistul pictor, ca personaj omniprezent (și am putea spune ca într-o abordare auto... portretică), într-o multitudine de ipostaze cromatice, generând plurivalențe stilistice, comportamentale, psihologice, imaginative.

Printre principalele simboluri ușor observabile în cele 16 tablouri generatoare de limbaj și de noi semnificații, identificăm: fluiditatea corporală, cununa cu lauri, ochelarii de protecție, păsările, fluturii, colivia care găzduiește ba o pasăre, ba chiar pe artist..., clopotnița unei mănăstiri, insecte Vaca-Domnului, ochii închiși în 13 din cele 16 tablouri..., o perlă, o flacăară, o pensulă, turbanul albastru, cerceul cu perlă, lipsa gurii, fahirul, cubul fără o latură, chipul cu două perechi de ochi, copaci, pești, ciuperci, pisici, căluți, baloane de săpun, o muscă, un creier-hartă, infinitul. Toate acestea... nu în somn, ci în... VIS. Artistul visează. Artistul... CREEAZĂ! Cu ochii închiși artistul intră în sine, se transformă și lasă către exterior ceea ce creează în sine.

Lucian Dan Teodorovici este scriitor, scenarist și regizor de teatru, născut în Rădăuți Suceava, personalitate marcantă a literaturii contemporane. Este directorul Muzeului Național al Literaturii Române din Iași și directorul FILIT Iași², având o bogată carieră publicistică în țară și în lume. Devenite surse de inspirație, cele 16 tablouri semnate de Felix Aftene au slujit la creionarea unui univers literar suprarealist cu o incredibilă dinamică vizuală. Scriitorul Lucian Teodorovici își dorea să aibă o asemenea experiență de tip picto-roman și întâmplarea a făcut ca într-una din vizitele sale în atelierul artistului să-l găsească pe acesta lucrând la primele șase tablouri. Ba chiar își amintește că se insista pe tabloul cu ochelarii de protecție (al doilea din picto-roman). Lucian

² FILIT – Festivalul Internațional de Literatură și Traducere

Teodorovici a spus: „Cartea asta a devenit pentru mine cartea preferată pentru că mi-a permis o abordare pe care nu o mai avusesem până atunci. Pictura lui Felix m-a prins cu totul în poveste. A fost fenomenal și ca exercițiu de scriere”³.

Textul picto-romanului aduce dese referiri la personaje din mitologia greacă, la pictori celebri și lucrări cunoscute, dar și controversate, deopotrivă, cu trimeri către spații geografice din mai multe locuri ale lumii, inclusiv în România, în nordul Bucovinei: „Când un foarte bun pictor cum este Felix Aftene și un foarte bun scriitor cum este Lucian Dan Teodorovici lasă la o parte tot ce i-ar putea despărți și construiesc împreună o feerie – mi se pare că gestul lor e nu doar o întâmplare frumoasă, ci un adevărat manifest. [...] Mustața lui Dalí și alte culori este o carte splendidă, un duet cum nu avem altul, despre puterea artei de a inventa realitatea, de a-i da un sens imaginând-o. Chiar imaginând-o după ce faptele s-au derulat. Un experiment de o frumusețe aparte, care caută să reîntregească unitatea privirii artistice asupra lumii noastre atât de atomizate.”, spune scriitorul Bogdan Crețu în Prefața picto-romanului, care e „fantastic, suprarealist, alegoric, poetic”.

Prin scriitură, toate simbolurile expuse mai devreme capătă duble, triple, multiple semnificații: mustața dublă, canarii vorbitori, corbul ateu, spiridușii care zboară în nacele din baloane de săpun, furnici creatoare de artă, inorogi, grifoni, centauri, fluturi triști, sticleți matematicieni și multe, multe altele. Artistul Felix Aftene consideră că acest tip de comunicare, de construcție dualistă poate fi percepută ca un soi de „hibridizare” necesar în popularizarea lucrărilor tandem, ce demonstrează interesul lui pentru „interferența și hibridizarea practicilor și mediilor artistice, pentru fuziunea dintre artă și tehnologie, păstrând totodată strategia citatului cultural”⁴.

Artistul video Andrei Cozlac a construit un angrenaj video complex în care principala metaforă este oglinda, ca obiect de reflexie a gândurilor, a cuvintelor, a timpului, a emoțiilor. Imaginea se contopește cu tabloul și textul literar, conferind universului propus de primii doi artiști o perspectivă de aprofundare a sensurilor, a mesajelor, păstrând intactă esența, ba chiar potențând-o. Ideea aceasta de alăturare a proiecției video peste cuvânt și culoare „creează un orizont nou, vast pe care l-am căutat și l-am descoperit împreună cu ceilalți artiști și care în continuare rămâne deschis, asta este fascinant, că el se poate dezvolta pe mult mai multe straturi și substraturi”⁵.

Într-o lume a furtului intelectual, a utilizării, chiar valorificării abuzive aproape fără limite de vreun fel a unui act de cultură... deci, într-o societate fără constrângeri și legi bine definite, se impun măsuri pentru protecția creațiilor de

---

³ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 06.36

⁴ Cf. <https://mnac.ro/event/1202/MUSTA%25C8%259AA%2520LUI%252>, accesat la 02.05.2025.

⁵ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 03.47

orice fel. Gabi Dimitriu, consultant *Blockchain* a făcut în așa fel încât cele 16 lucrări să devină 16 NFT-uri. Astfel, proiectul s-a extins în mediul virtual, pe platforma *OpenSea* (cea mai mare platformă din lume dedicate NFT-urilor), în cele mai bune și corecte condiții.

Din acest moment, dacă vorbim în contextul de față de un sincretism aproape total, nu este nicio greșeală. Din prezentarea oficială a suitei, aflăm că muzicianul Paul Pintilie „a creat o suită de 16 tablouri muzicale inspirate atât de imagine, cât și de text, fiecare tablou muzical surprinzând atât starea, cât și «desfășurarea acțiunii» literare și a celei picturale, păstrându-se într-un mod absolut spectaculos ritmurile și tempourile ei, muzica devenind astfel parte integrantă a proiectului”⁶.

Paul Pintilie vine din Rădăuți, Suceava. Este absolvent al Colegiului Național de Artă „Octav Băncilă” din Iași, specializarea Pian și al Facultății de Interpretare, Compoziție și Studii Muzicale Teoretice, specializarea Compoziție Clasică la clasa prof. univ. dr. Ciprian Ion. Este doctor în muzică. A învățat cu profesori iluștri ai artei compoziției muzicale, precum Wolfram Wagner, Péter Szegő, Cristian Misievici și Viorel Munteanu. Compozițiile sale acoperă o arie diversă, de la lucrări solo pentru pian, flaut, clarinet și până la lucrări camerale (cvintete de alămuri, cvartete de coarde) și simfonice (*Missa Harmonis – pentru cor, orchestră și combo de jazz, Aproape de Soare – Concert pentru orchestră, Mustața lui Dalí și alte culori – pentru orchestră de cameră*), precum și muzică scrisă pentru piese de teatru, lucrări Pop, Jazz etc. De-a lungul anilor a împărțind scena cu Jennifer Batten și Sam Sims (instrumentiști în formația de acompaniament a lui Michael Jackson), cu membrii formațiilor Smokie și Scorpions. În prezent, Paul Pintilie este lector universitar doctor la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” din Iași, predând armonie clasico-romantică, compoziție muzicală și aranjamente corale.

1.2. „Ființarea” Suitei orchestrale *Mustața lui Dalí și alte culori*

Despre „proiectul multidisciplinar colectiv”, așa cum l-a numit realizatorul de emisiuni culturale Cătălin Sava în emisiunea deja menționată, compozitorul Paul Pintilie mărturisește că propunerea de a construi universul sonor al picto-romanului *Mustața lui Dalí și alte culori* „M-a fascinat din prima clipă, mai ales mi s-a părut foarte ofertant că mi se oferea deja vizualul, mi se oferea cuvântul. Am considerat că am început cu niște traduceri muzicale ale cuvântului și ale culorii care s-au dezvoltat apoi în *Suita orchestrală Mustața lui Dalí și alte culori*”⁷.

Paul Pintilie nu este pentru prima dată în ipostaza de ilustrator muzical al creației lui Felix Aftene. Cercetarea de doctorat a compozitorului (începută în

⁶ <https://fpm.ro/mustata-lui-dali-si-alte-culori-la-classix-2023/>, accesat la 04.05.2025.

⁷ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 04.29

2016) a reprezentat nașterea unui *Concert pentru orchestră* inspirat din culorile, imaginile și gândirea artistului vizual.

Lucrarea a fost cântată mai întâi în cadrul Classix Festival, ediția 2023, așa cum am menționat anterior, în interpretarea Orchestrei Naționale de Tineret a Moldovei și a Orchestrei de cameră „Sonos Alumni” a Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași, apoi, în 2024, au fost prezentate două tablouri din suită cu ocazia Festivalului Muzicii Românești, ediția a XXVI-a (eveniment organizat de universitatea ieșeană cu sprijinul Filarmonicii Moldova din Iași, a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, precum și a Operei Naționale Române din Iași), în cadrul Concertului cameral *Compozitori și interpreți ieșeni în muzica de cameră*, în interpretarea Ansamblului „Pro Musica Academica” și, tot în anul 2024, în cadrul Festivalului Internațional Meridian, ediția a XIX-a, lucrarea a fost interpretată integral de către Orchestra de cameră „Sonos Alumni” a universității ieșene.

2. Semantica gândirii muzicale – 16 ipostaze vizual-literar-muzicale

Mustața lui Dali și alte culori înseamnă, deci, un proiect sincretic în care are loc întâlnirea literaturii (Dan Teodorovici) cu artele vizuale (Felix Aftene), proiecția video (Andrei Cozlac) și cu muzica lui Paul Pintilie. Un angrenaj artistic perfect în care cele patru arte s-au întrepătruns, contopindu-se în 16 tablouri vizuale, literare și sonore spectaculoase, captivante, cu totul autentice. Muzica din suită conține, așa cum chiar compozitorul ne spune în prezentarea lucrării, „elemente de neobaroc, neoclasicism, impresionism, expresionism, ajungând până la jazz simfonic și muzică de film”, cu alte cuvinte, un cumul de deprinderi componistice, stilistice și de gândire muzicală pe care compozitorul Paul Pintilie le-a acumulat în timpul formării lui muzicale. „Instrumentele soliste (flautul, clarinetul, pianul și percuția) se combină adeseori într-un *tutti* orchestral, amplificând ideea de unitate sonoră, după cum a dorit și compozitorul. Există soliști, dar în același timp, toate instrumentele prezente în orchestră au momentul lor de strălucire”, aflăm din prezentarea oficială a lucrării. Personajele principale ale discursului muzical sunt flautul și clarinetul, care, în opinia compozitorului sunt instrumente compatibile, timbral, dar și tehnic. Acestea, alăturate unei orchestre de cameră din care fac parte percuția, pianul și instrumente cu coarde, generează un univers timbral atemporal, ce traversează ipostaze sonore chiar din tipurile cele mai vechi (Antichitatea) și până în zilele noastre, în așa-numita *world music* din care nu lipsesc ipostazele muzicii ilustrative. Alegerea unei orchestre de cameră „mi s-a părut că e cea mai bună variantă de a reda această atmosferă intimă a artistului în care trăiește absolut totul pe pielea lui și se întâlnește cu fiecare dintre personaje”⁸.

---

⁸ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 15.15.

2.1. Popasuri vizuale, literare și sonore... (câteva repere)

Dintru început, artistul se identifică nemijlocit cu infinitul pe care îl personifică (într-un proces dual, reciproc, de metamorfozare), îl însuflețește, se servește de el pentru a medita și a se integra într-o lume în care animalele fantastice precum centauri, inorogi sau grifoni participă la căutărilor lăuntrice ale artistului (pianul, cordofone, flaut și clarinet). Artistul, „după un oftat prelung, și-a deșurubat mai întâi capul, liniștindu-i durerile pe o pernă invizibilă, pe jumătate suprarrealistă” (Aftene și Teodorovici, 2020, p. 17).

Fig. 3 Tabloul 1, Începutul metamorfozei, ms. 36-40

Procesul creator (cromatic-vizual, literar și muzical) îl dezvăluie pe artist într-o multitudine de posibile ipostaze în care individul, intelectul și sufletul se întrepătrund cu inconștientul, subconștientul și, mai rar, conștientul, generând un univers suprarrealist plasat între ironie, autoironie, haz, ușor poznaș și închipuiri uimitoare. De exemplu, canarul din Insulele Canare, desigur, galben la culoare, devine musafir și interlocutor în atelierul artistului care tocmai sudează o țeavă purtând ochelari de protecție, acesta auzind „un fâlfâit galben de aripi” (Aftene și Teodorovici, 2020, p. 29). Imaginea surprinde artistul sărutând pe cioc pasărea care, chiar după spusele ei, se dovedește a fi „o canară din Insulele Canare, nicidecum un canar. Cere-ți iertare imediat!” (Aftene și

Teodorovici, 2020, p. 30), continuând cu „Sunt canara din pictura lui Greuze” (Aftene și Teodorovici, 2020, p. 31). Aproape că putem întui tema discuției dintre artist și musafir: reprezentarea canarilor în artă! Compozitorul Paul Pintilie îi reprezintă în suita lui prin timbruri de flaut și percuție, într-un dialog diafan, aproape curtenitor, cu alură misterioasă, relevată în scriitură chiar la debutul tabloului al doilea, pe ritmuri andaluze generate de plăcuțele-scoică de lemn ale castanietelor.

Musical score for "Misterioso" (Op. 66), measures 1-6. The score is for Flute, Clarinet in Bb, Cue, and Percussion. The Flute part features a melodic line with triplets and dynamic markings (pp, mp, p). The Clarinet in Bb part is mostly silent. The Cue part is also silent. The Percussion part features a rhythmic pattern with triplets and dynamic markings (pp, mp, p, pp).

Fig. 4 Tabloul 2, ms. 1-6

Trăsătura fundamentală a lucrării este fluiditatea. Însăși metafora pare să-și părăsească obiectul, sursa, materia până la imponderabilitate, delir, mistic, invizibil.

Pe scurt, discursul cromatic-vizual, literar și muzical trece printre personajele-simbol, precum corbul ateu, fluturele trist, 1462 de furnici, sticlele matematician, insecte „Vaca-Domnului”, flori invizibile, flăcări, opere de artă ale lui Edvard Munch, Pablo Picasso, René Magritte și, bineînțeles, Salvador Dalí, fachirul, personaje de poveste, artistul-insulă, artistul-apă, ciuperca roșie, spiridușii închipuiți, toate acestea aflate într-o permanentă conexiune experimentală, unde elementele muzicale de jazz și baroc se contopesc cu solo-uri de vioară sau violă și ostinato-uri ritmice, însoțite de pizzicato la cordofone, adesea în ritm de marș, sunete de clopot, ipostaze sonore specifice muzicii de film, instrumente-personaj-poveste-destin..., ca „...o reflexie a întregii muzici pe care am ascultat-o eu: muzică pentru copii, muzică de film, muzică barocă, expresionistă, impresionistă, muzică barocă pe care am aplicat-o, de exemplu, la corbul ateu”⁹.

⁹ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava.

2.2. Semantica unui corb ateu, între realism-suprarealism

Din perspectiva pictorului Felix Aftene, lăsăm imaginea să rostească tot ce nu putem noi să spunem:

Fig. 5 Tabloul 3, *Corbul ateu*

Din perspectiva scriitorului Lucian Dan Teodorovici, artistul se plimbă într-o zi toridă de vară pe o câmpie plină de grâu. Deasupra capului său, fără să ridice ochii, artistul „vede” un corb ateu cu o perlă în cioc. Se crede în Lanul de grâu cu corbi al lui Vincent van Gogh. Corbul se rotește deasupra artistului o dată, de două ori, de patru ori, dar nu și a treia oară... Urăște cifra trei... Corbii, de la Edgar Allan Poe (1845), salută cu „Nevermore”. În discurs apar și nepoata lui Caragiale, orașul Naypyidaw (Asia), Delta Dunării, Iași... Asistăm la un dialog despre (ne)credința în Dumnezeu. „Pentru ce să trăim? Pentru ce să murim?” Se decupează sonor dansul corbului pe capul artistului pe ritm de samba. Apar referiri la Gioconda (Da Vinci) și Catedrala (Pollock). Ne este relevată îndoiala artistului cu privire la existența lui Dumnezeu, dar convingerea în credința în Dumnezeu... „Am voie să cred în credință?”. Ne este adus în mentalul colectiv Odin, zeul vechilor scandinavi (care avea doi corbi – Hugin și Munin). Tabloul se încheie cu gândul la o ciorbă de burtă cu ardei iute...

Din perspectiva compozitorului... „Ce poate să-mi sugereze mie un corb?”, se întreabă Paul Pintilie cu referire la același al treilea tablou al pictor-romanului *Mustața lui Dalí și alte culori*. Înainte de a dezvălui un posibil

răspuns, să îndrăznim să intrăm, pe cât posibil, în mintea celor trei principali autori ai personajului supraréalist din tabloul al treilea, corbul ateu, conturând câteva traduceri semantice muzicale ce se sprijină pe sensurile vizual-literare.

Fig. 6 Tabloul 3, ms. 1-4

Câmpia plină de grâu într-o zi toridă de vară.

Fig. 7 Tabloul 3, ms. 5-8

Meditație. Artistul (flautul) se plimbă. Caracter dansant, ambianță sonoră medievală. Polifonie. Contrapunct.

Fig. 8 Tabloul 3, ms. 9-12

Corbii lui Van Gogh (personajul colectiv). Aproximarea unui corb de capul artistului ținând o perla în cioc, apropiere în rotiri succesive. Mister. Magie.

Figure 9 shows a musical score for measures 13-16 of Tabloul 3. The score is for a piano (Pno), Violin I (Vln I), Violin II (Vln II), Viola (Vla), Violoncello (Vc), and Contrabasso (Cb). The piano part features a complex, rhythmic melody with many sixteenth and thirty-second notes. The strings (Vln I, Vln II, Vla, Vc, Cb) provide a dense, rhythmic accompaniment. Dynamics include 'f' (forte) for the piano and 'f' (forte) for the strings.

Fig. 9 Tabloul 3, ms. 13-16

Corbii lui Van Gogh se rotesc deasupra capului artistului. Corbul-personaj principal (clarinetul) se așază pe capul artistului.

Figure 10 shows a musical score for measures 17-21 of Tabloul 3. The score is for a piano (Pno), Drums (Dr.), Violin I (Vln I), Violin II (Vln II), Viola (Vla), Violoncello (Vc), and Contrabasso (Cb). The piano part features a more sparse texture with a focus on the piano and drums. Dynamics include 'mp' (mezzo-piano), 'pp' (pianissimo), and 'p' (piano).

Fig. 10 Tabloul 3, ms. 17-21

Mister. Magie. Liniștea dinaintea... furtunii. Armonie de jazz modern.

Cl. in E♭

Pno

Dr.

Vln I

Vln II

Vla

Vc.

Ch.

Fig. 11 Tabloul 3, ms. 22-26

Corbul (numit ateu de către artist) declanșează un dialog în contradictoriu despre credința în Dumnezeu. Personajul colectiv se retrage temporar ca un martor al acțiunii.

Cl. in E♭

Pno

Dr.

Vln I

Vln II

Vla

Vc.

Ch.

Fig. 12 Tabloul 3, ms. 27-32

Corbul își menține punctul de vedere, deși se observă o anumită descreștere a discursului. Personajul colectiv reîntră în arena sonoră ca un arbitru, nu întotdeauna imparțial.

Fig. 13 Tabloul 3, ms. 33-36

Personajul colectiv este potențat de indicațiile *pizz.*, *arco*, *div.*, *tutti*, nuanțe contrastante, accente pe timpul 3, sincopă.

Fig. 14 Tabloul 3, ms. 37-42

The musical score for Figure 15 consists of two systems. The first system features a Piano (Pno) part with a treble and bass staff, marked with a forte (*f*) dynamic. The Drum (Dr.) part is shown below it. The second system continues the Piano and Drum parts, with a rehearsal mark 'G' above the Piano staff. The Piano part includes a crescendo leading to a forte (*f*) dynamic. The Drum part continues with a steady rhythm. A double bar line with repeat dots is located between the two systems.

Fig. 15 Tabloul 3, ms. 43-49

Flautul are un mic „acces de furie”, o ușoară criză de personalitate: „Am voie să cred în credință?”. Personajul colectiv conturează masiv caracterul suprealist al acțiunii.

The musical score for Figure 16 includes parts for Clarinet in Bb (Cl. in Bb), Piano (Pno), Drum (Dr.), Violin I (Vln I), Violin II (Vln II), Viola (Vla), Violoncello (Vc.), and Contrabass (Cb.). The Clarinet part has a rehearsal mark 'H' and dynamic markings of mezzo-forte (*mf*) and forte (*f*). The Piano part has a piano (*p*) dynamic. The Drum part has a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The Violin I, Violin II, and Viola parts have a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The Violoncello and Contrabass parts have a mezzo-piano (*mp*) dynamic. The score shows a variety of musical textures and dynamics across the instruments.

Fig. 16 Tabloul 3, ms. 50-55

Corbul își pregătește ieșirea din scenă, expunând toate argumentele în favoarea necredinței în Dumnezeu.

Fig. 17 Tabloul 3, ms. 58-62

„Nevermore” este salutul corbului. Corbul pleacă. Personajul colectiv mai zăbovește în mintea artistului.

Fig. 18 Tabloul 3, ms. 63-68

Readucerea vizuală a câmpului cu grâu.

The musical score for Figure 19 consists of six staves. The top staff is for Piano (Pno), which has a complex, rhythmic melody with arpeggiated chords. It includes dynamic markings of *mp*, *mf*, and *mp*, and tempo markings of *rall.*, *Adagio* (marked with a quarter note equal to 66), and *Riten.*. The bottom five staves are for strings: Violin I (Vln I), Violin II (Vln II), Viola (Vla), Violoncello (Vc), and Contrabass (Cb). These staves feature sustained, long-note passages, primarily in the lower register, with dynamic markings of *p*, *ppp*, and *p possibile*. The overall texture is dense and atmospheric, characteristic of a film score.

Fig. 19 Tabloul 3, ms. 69-74

„Trezirea”. Revenirea la viața reală a artistului, intrarea în oraș, mirosurile care-i înțețeau foamea și gândul „la o ciorbă de burtă cu ardei iute”.

Putem spune că în tabloul al treilea, *Corbul ateu*, identificăm următoarele principale elemente de limbaj: respectarea cu strictețe a indicației *Nobilmente* de pianul ce amintește de sonoritatea clavecinului (element de justă importanță în gestionarea atmosferei), scriitură barocă și medievală, polifonie, contrapunct, elemente de jazz, alură descriptivă (muzică de film), nuanțe contrastante, indicații diverse în scriitură, suprealism-realism, convențional-neconvențional.

Ce a gândit compozitorul, în linii mari? „Corbul m-a dus imediat cu gândul la ceva gotic. Cum este exprimat în filme și în media ceva gotic? De obicei, prin baroc. Prin clavecin, prin multă polifonie și am spus ia să încerc să fac o parte de contrapunct acolo. Și, când corbul vorbește despre lipsa existenței lui Dumnezeu intervin brusc cu lumea jazzului. Ca să se distingă cele două idei”¹⁰.

Pentru sprijinul în deslușirea acestor sensuri muzicale merită să-i amintim aici pe protagoniștii premierei Suitei orchestrale *Mustața lui Dalí și alte culori*, membrii Orchestrei Naționale de Tineret a Moldovei și Orchestra de Cameră „Sonos Alumni” a UNAGE, soliști Ștefan Diaconu la flaut, Daniel Paicu la clarinet, Grace Jee Eun Oh la pian, Constantin Stavrat la tobe și Iulian

¹⁰ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 22.19

Fodor la percuție, care, odată cu premiera suitei au marcat o pată de culoare în universul stilistic al sincretismului contemporan.

3. Concluzii

În încercarea de a creiona câteva concluzii pe marginea studiului *Mustața lui Dalí între culoare, cuvânt, imagine, non-fungible token și... sunet*, dar mai ales pentru a vedea măsura în care gândirea muzicală a compozitorului Paul Pintilie s-a contopit cu viziunile cromatice, stilistice, literare ale lui Felix Aftene și, respectiv, Lucian Dan Teodorovici, poate că glasul creatorilor devine acum cel mai sugestiv, după cum urmează.

Felix Aftene: „Mi-a plăcut să regăsesc acele citate pe care eu le-am dat în pictură. El le-a dat în muzică. Mi s-a părut că m-a plimbat prin istoria muzicii, ceea ce am încercat eu să fac în pictură, am simțit că a ilustrat mai mult textul decât imaginea”¹¹.

Lucian Teodorovici: „A fost șocant când am fost la concert pentru că am recunoscut personajele mele și ale lui Felix. Erau acolo. Auzeam dialogurile, zborul, totul”¹².

Paul Pintilie: „În primul rând, pentru mine, această suită a însemnat bucurie. Bucuria faptului că pot să-mi exprim niște idei, muzical vorbind. M-am regăsit în acest proiect”¹³.

Referințe

Aftene, F.&Teodorovici, D. L. (2020). *Mustața lui Dalí și alte culori*. Iași: Editura Polirom.

[https://www.salvador-](https://www.salvador-dali.org/media/upload/arxius/recerca/Dal%C3%AD%20I%20am%20Surrealism.pdf)

[dali.org/media/upload/arxius/recerca/Dal%C3%AD%20I%20am%20Surrealism.pdf](https://www.salvador-dali.org/media/upload/arxius/recerca/Dal%C3%AD%20I%20am%20Surrealism.pdf)

<https://fpm.ro/mustata-lui-dali-si-alte-culori-la-classix-2023/>

<https://omiedesemne.ro/vernisaajul-si-lansarea-pictoromanului-mustata-lui-dali-si-alte-culori-de-felix-aftene-si-lucian-dan-teodorovici-la-galeria-artep/>

<https://revistaartaiasi.ro/2023/03/23/imaginarium-sau-despre-metamorfoza-visului-in-sunet-si-culoare-in-cadrul-festivalului-classic-2023-cronica-semnata-de-drd-viviana-farcas/>

<https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/muzica-dans-arte/portret-salvador-dali-cel-mai-excentric-reprezentant-al-curentului-suprarealist-un-geniu-cu-masca-de-bufon-id16428.html>

¹¹ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 12.03.

¹² Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 11.20.

¹³ Emisiunea *Invitație la spectacol*, TVR Iași, realizator Cătălin Sava, minutul 23.23

<https://www.smithsonianmag.com/arts-culture/the-surreal-world-of-salvador-dali-78993324/>

<https://www.radioromaniacultural.ro/sectiuni-articole/muzica-dans-arte/portret-salvador-dali-cel-mai-excentric-reprezentant-al-curentului-suprarealist-un-geniu-cu-masca-de-bufon-id16428.html>